

NTNU – Trondheim
Norwegian University of
Science and Technology

Havbruk - en næring i sterk utvikling eller i fritt fall?

Yngvar Olsen, Institutt for biologi, NTNU

Klubbmøte Malvik Rotaryklubb, 3.11.2020

ENERGY

HEALTH

OCEANS

SUSTAINABILITY

Er det meningsfylt for meg å delta i utviklingen
av norsk og internasjonalt oppdrett?

Ja det er svært
meningsfylt!

Matsikkerhet

☐ Mat til en økende befolkning

☐ Med økende kjøpekraft

En av verdens store utfordringer i det 21st århundre (Forente Nasjoner)

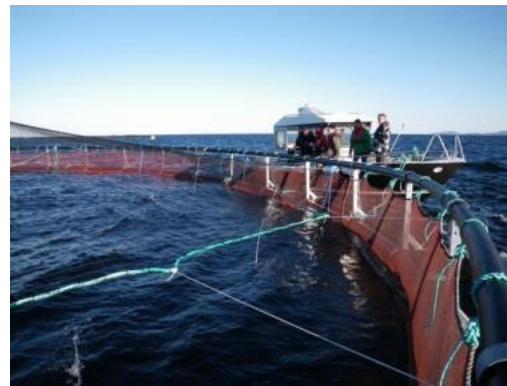
Mat til mennesker – en stor utfordring i det 21st århundre

Global matsikkerhet

Et viktig spørsmål:

- **Kan havet bidra mer i produksjonen av mat til mennesker?**
- **... uten at marine økosystem påvirkes negativt**
- **.... mens matproduksjonen er økonomisk og sosialt bærekraftig?**

Norwegian salmon production

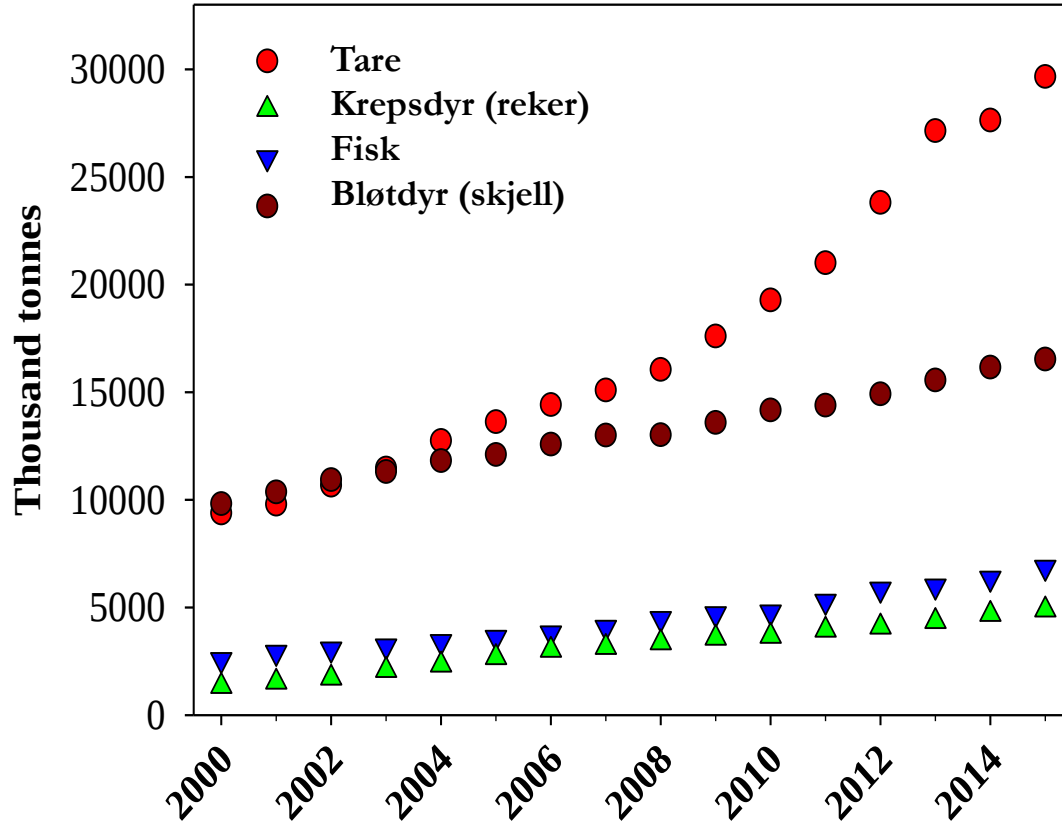
- ✓ Relatively exposed, inside tiny islands
- ✓ Up to 1000 tons per cage and year (~2000 cows)
- ✓ Environmental management
- ✓ Feeding control – economy and environment!
- ✓ Strong companies

The scenery of
a large
Norwegian
salmon farm,
in Central
Norway

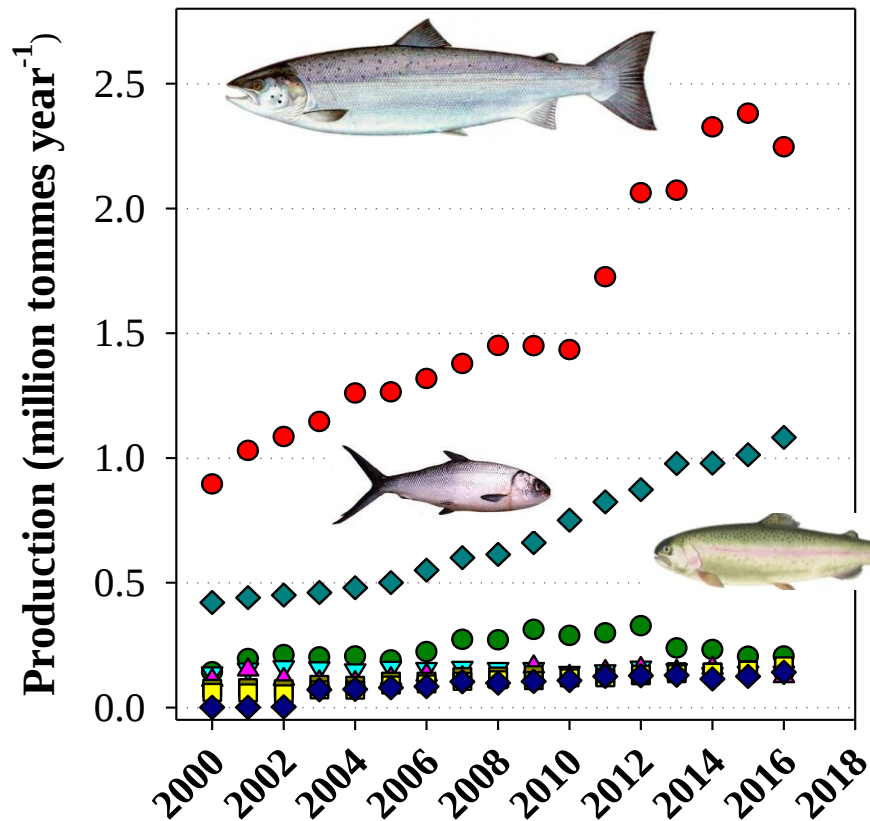
Global akvakulturproduksjon

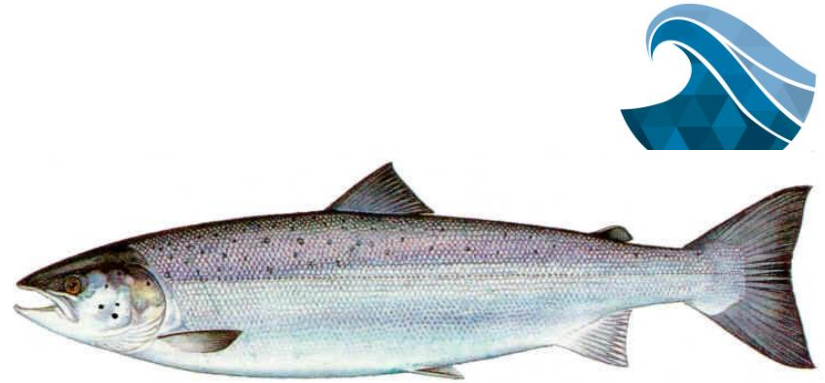
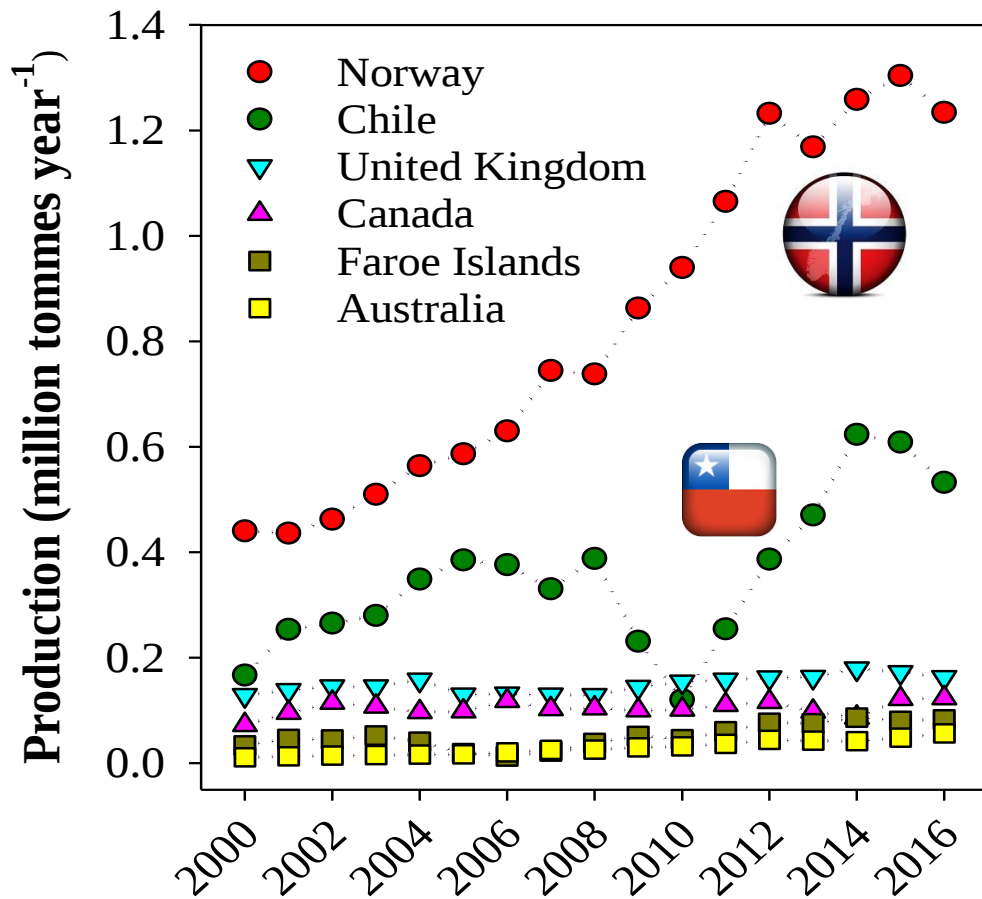
Tare Østlige Kina

Oppdrett av fisk i havet – topp 8 globalt

- Atlantic salmon
- Rainbow trout
- ▼ Japanese amberjack
- ▲ Coho salmon
- Gilthead seabream
- European seabass
- ◆ Japanese seabass
- ◆ Milkfish

**Laks er vinneren -
Nasjonskonkurransen**

Potensiale for verdiskapning basert på produktive hav 2050

«Fem gangen» i verdiskapning til 2050 kom fra denne

Mulighetsstudie fra DKNVS og NTVA, vitenskaps akademiene i Trondheim

Implementeringsplan «Sjøkart mot 2050» basert på mulighetsstudien

Leveret Fiskeriministeren
i 2017

OC2017 A-092 - 477Åpen

Rapport

Sjøkart mot 2050

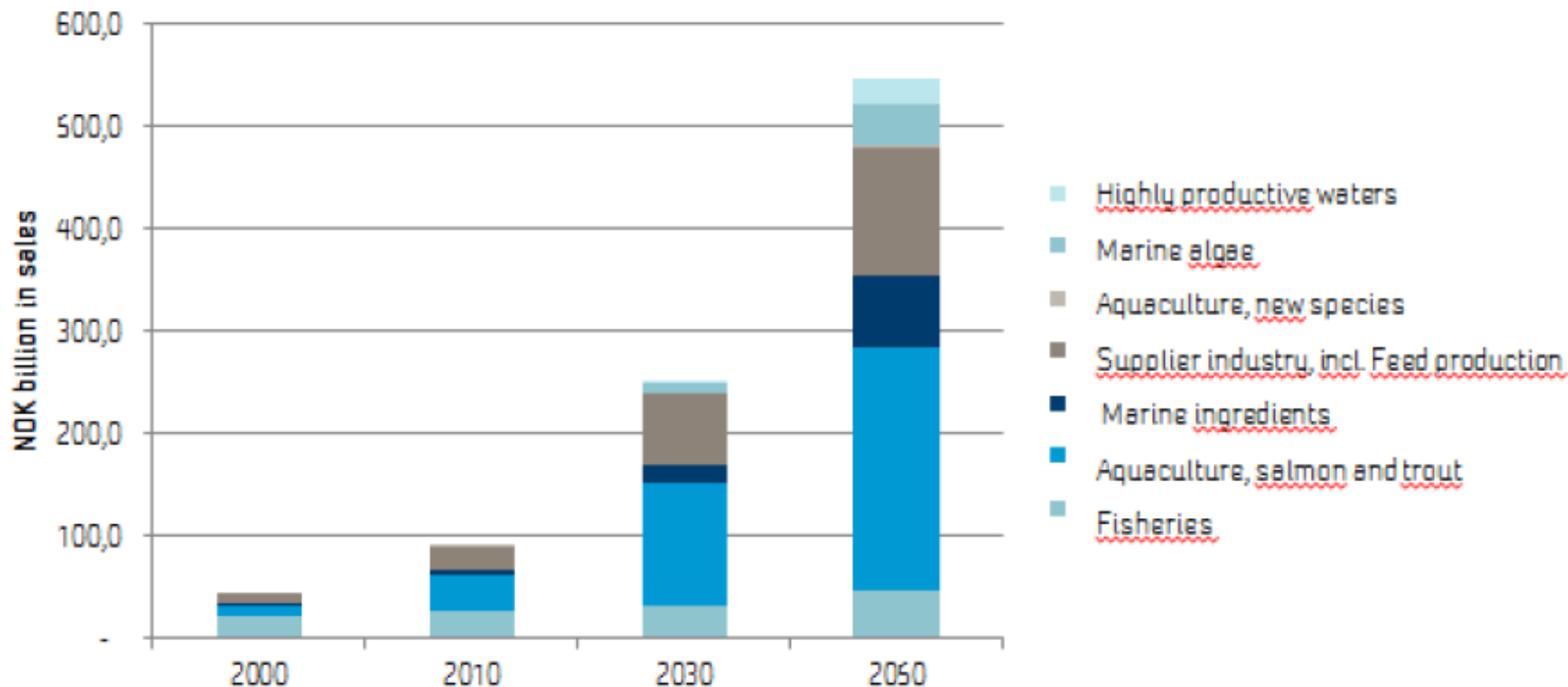
Forfattere

Karl A. Almås
Ingeborg Ratvik

Carta Marina (1500) etter Olav Magnus (1490-1557), svensk forfatter og katolikk. Gjenfunnet i München i 1886.

Scenario 2050: value generation potential in the marine sector

“Sjøkartet” is on the table here, basis for planning .....

Potensielle "show-stoppere og utfordringer for akvakultur"

- ☐ Fôrressurser for marin akvakultur
- ☐ Tilgjengelig marine kystområder for akvakultur
- ☐ Andre brukerkonflikter, omdømme og samfunnsansvar
- ☐ Kunnskap og verktøy som støtter god policy-utvikling og ledelse
- ☐ Teknologi for eksponert marin akvakultur
- ☐ Miljømessig bæreevne for oppdrett av fisk
- ☐ Sykdomskontroll
- ☐ Det er andre faktorer

Hvorfor er fôrressurser en utfordring i havbruk, men ikke så mye i landbruk?

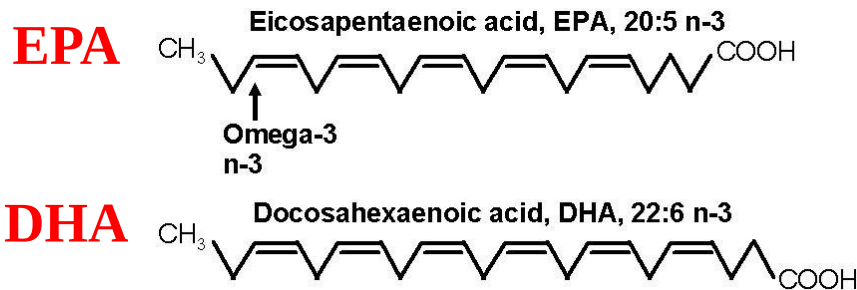

Fordi vi produserer hovedsakelig rovdyr i havet, de har høyere ernæringskrav av langkjedede omega3 fettsyrer enn grass-etere i landbruket

Tilgjengeligheten av fôrressurser som inneholder **langkjedede (LC) n-3 fettsyrer** ("marine fett") er en potensiell show-stopper for marin akvakultur av fisk

- ❑ Kaldblodige dyr, og spesielt kjøttetere (karnivore), har et høyere krav til langkjedede n-3 fettsyrer (LC n-3) i maten enn varmblodige
- ❑ Vi produserer ikke kjøttetere (kjøttetere) i landbruket

LC n-3 fettsyrer
(≥ 20 karbonatomer i kjeden,
første dobbeltbinding i C3
posisjon)

Akvakultur trenger nye ressurser til fiskefôr – med marint fett

Fra 1980: Fra fisk til planter

Soya

BRASIL

Norsk forbransje bruker hvert år ca. 1 million tonn soya til husdyr og fisk. 80% av denne importen går til fiskefôr og 20% til norske husdyr. (storfe, småfe, svin og fjørfe)

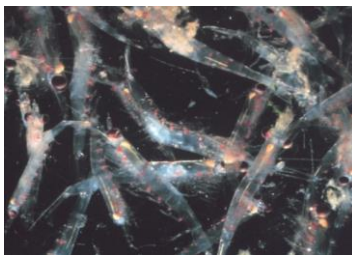

Folk bryr seg.....

Mulige «nye» ressurser for fiskefôr må inneholde LC n-3 rike lipider

- ☐ Tapte ressurser i fiskeri
- ☐ Høstet dyreplankton – krill og rød fôr
- ☐ Mesopelagisk fisk
- ☐ Encellede biomasse (Mikroalger, Thraustochytrider)
- ☐ Tare
- ☐ Genetisk modifisert høyere planter, med DHA

OCEANS

Nye marine fôrressurser

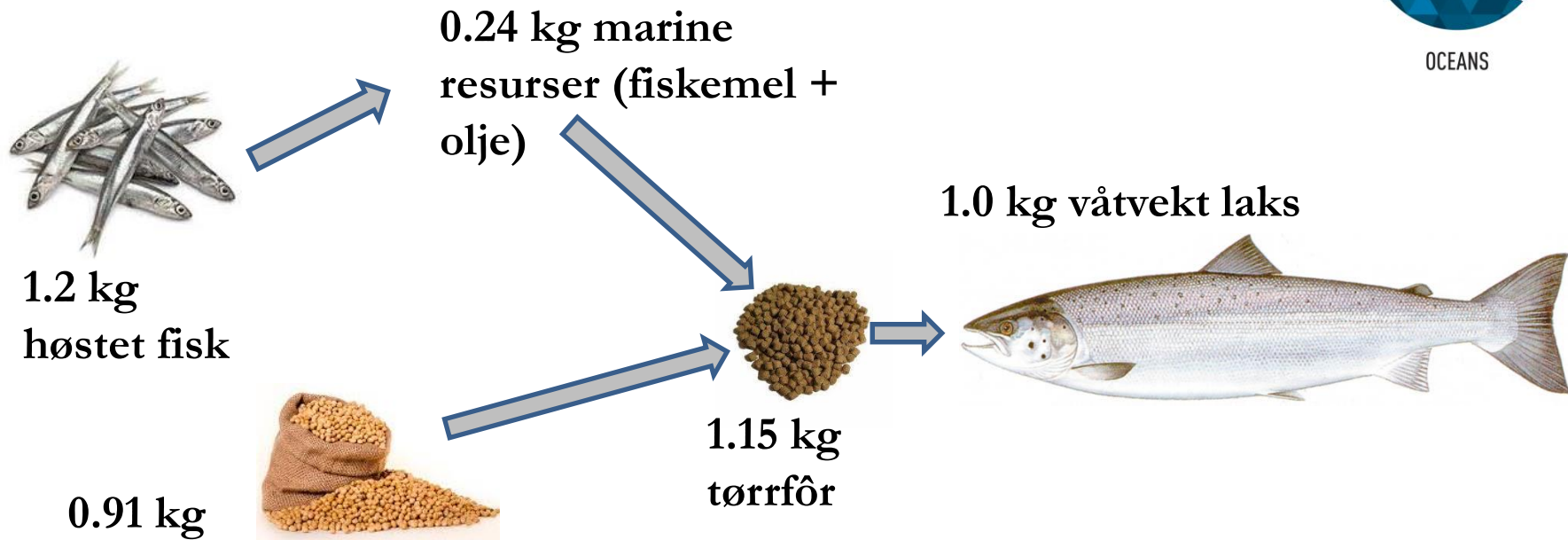
Etter > 20 år med FoU

- ☐ Transgen olje fra høyere planter (raps lik, *Camelina sativa*)
- ☐ >4% DHA og høyere EPA (av totale fettsyrer)

Laksen er nesten blitt havets ku, den er ikke lenger et rovdyr

Laksefôr 2016

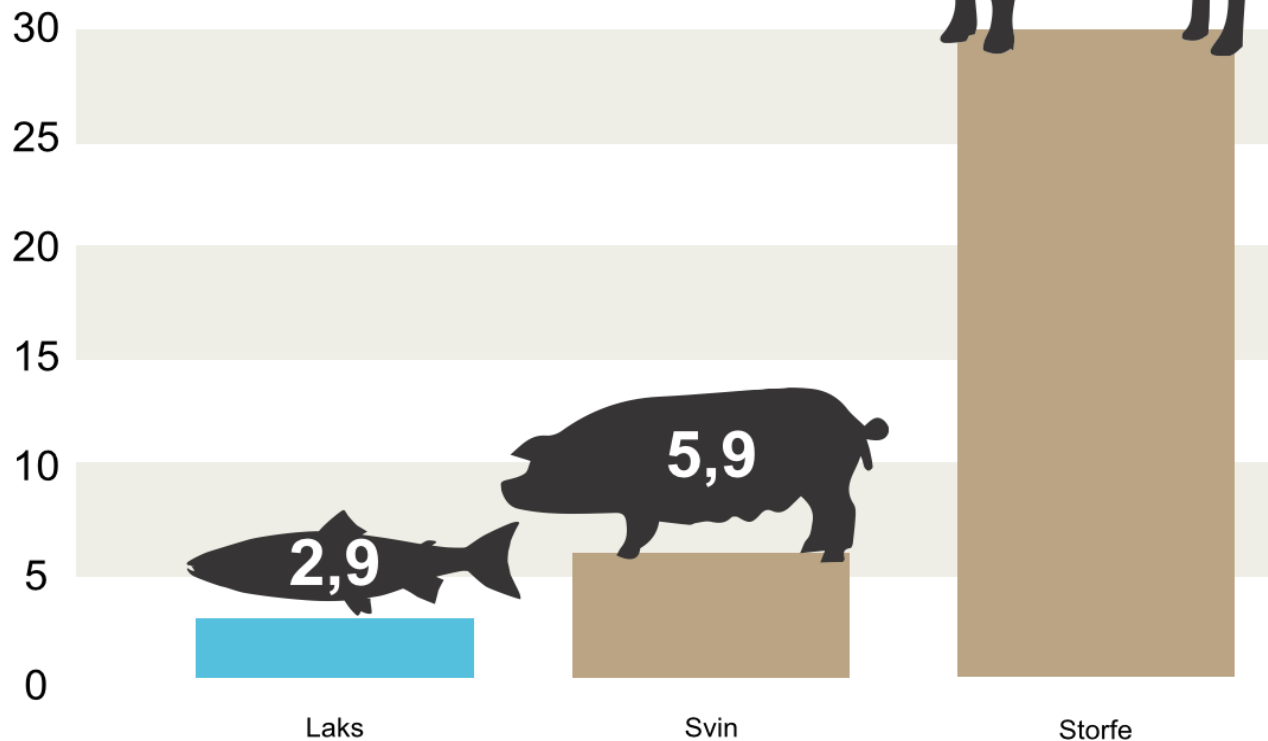
Oppdrettslaks utnytter fôret effektivt:

☐ Energiutnyttelse: ~40%

☐ Proteinutnyttelse: ~45%

Sjømat er klimavinner

Klimagassutslipp pr. kg. spiselig del av produkt

Interaksjoner mellom akvakultur og havmiljøet

Akvakultur kan påvirke marine økosystem gjennom utslipp av organiske stoffer, rømming og spredning av sykdom

Akvakultur i kystvann

Akvakultur er sensitive for utslipp av forurensning fra industri og andre kilder (mattrygghet)

Lakselusa har for tiden en helt dominerende plass i næring og samfunn

Prosjekt “Taskforce lakselus”

- ✓ 5 doktorgrads- og 30 mastergrads-studenter, forskere
- ✓ Spredningsmekanismer av smitte - grunnleggende biologi og økologi
- ☐ Naturlig lakselus-syklus (før oppdrett)
- ☐ Lakselus-syklus i oppdrett
- ☐ Interaksjon mellom naturlig- og oppdretts-syklus

2/3 av nitrogenutslippet fra oppdrett er i form av ammonium

Er næringssalter som ammonium farlig for kystmiljøet?

Nei næringssalter er helt nødvendige ressurser det

Landbruket gjødsler, det trengs

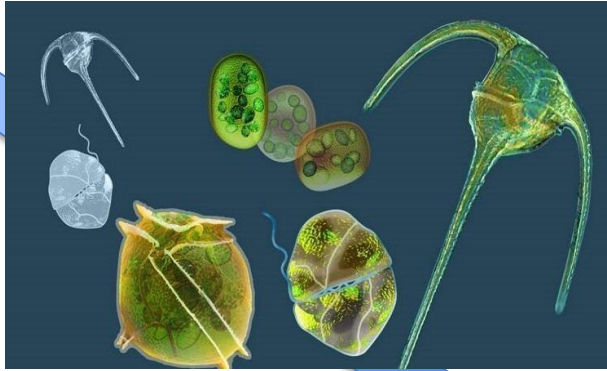
Havvann er rikt på næringssalter fra naturens side – Trøndelag (marin gjødsling)

Ammonium
Fosfat

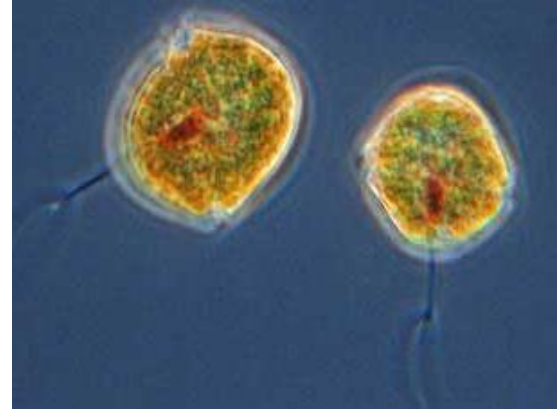
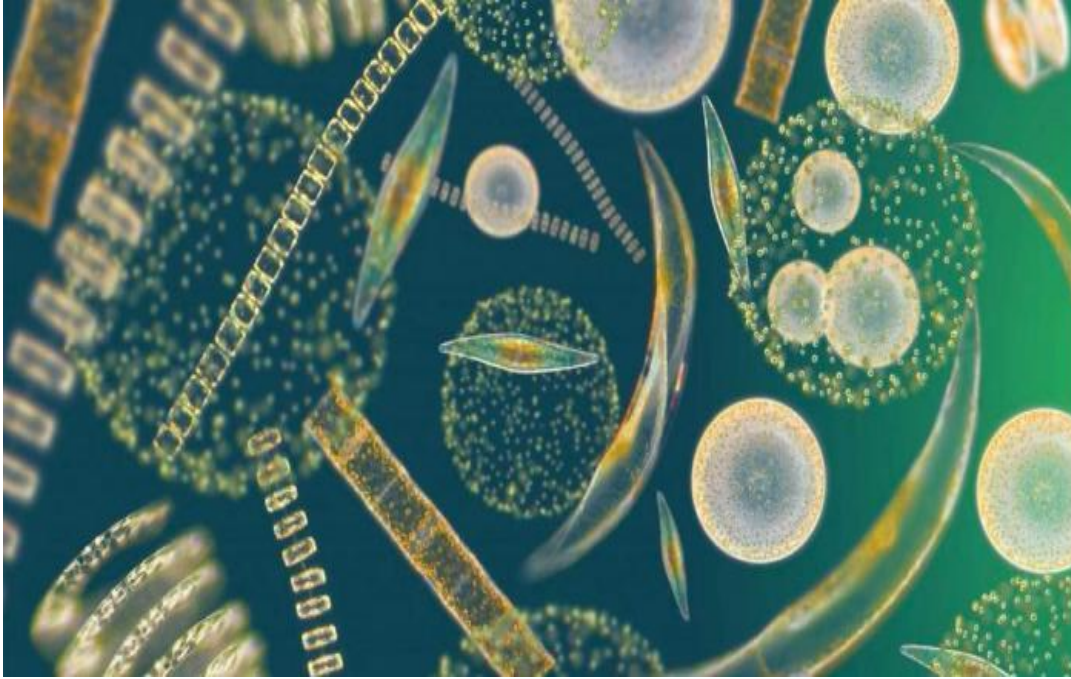

Næringssaltene ender opp i fisk

Giftige alger?

Planteplankton er ikke farlig. Det er havets gress

Noen ganger er planteplanktonet svært giftig!
(Giftige blåskjell)

Hvordan bygge samfunnsansvar innen lakseoppdrett?

- ☐ Delta aktivt i forskning og utdanning til akvakulturnæringen – vi er et universitet
- ☐ Ha god dialog med næringsaktørene – vi må få en klarere stemme
- ☐ Bidra til å formidle gode og vanskelige saker – det er det vanskeligste

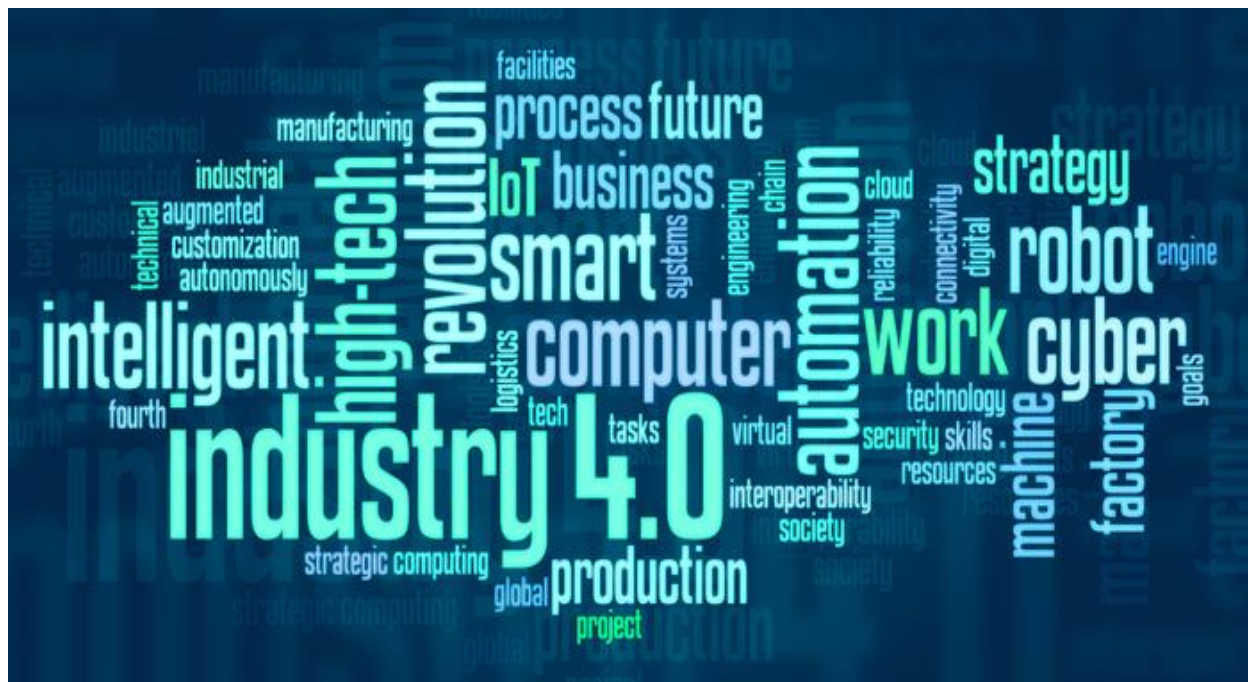
Industri 4.0

2030 -

Havbruk som
vi kjenner det
vil endre seg
sterkt som all
annen
produksjon

OCEANS

Nå går utviklingen raskt!
I 2030 er det meste endret

OCEAN FARM 1

- ❑ 110 m diameter
- ❑ 1,6 millioner laks

«Smart Fish Farm»

- ❑ Offshore mariculture
- ❑ 160 m diameter
- ❑ 3 millioner laks
- ❑ ~ 30m bølger

- ☐ Kineserne har produsert Deep Blue 1 og 2
- ☐ Lignende struktur som skal stå på bunnen av Gulehavet
- ☐ Planen er 400 slike

- ☐ Ocean Farm 1 ble bygget i Qingdao, Kina
- ☐ Hovedstrukturen ble ikke patentert av Salmar
- ☐ Det er "innholdet" som teller – programvare og maskinvare

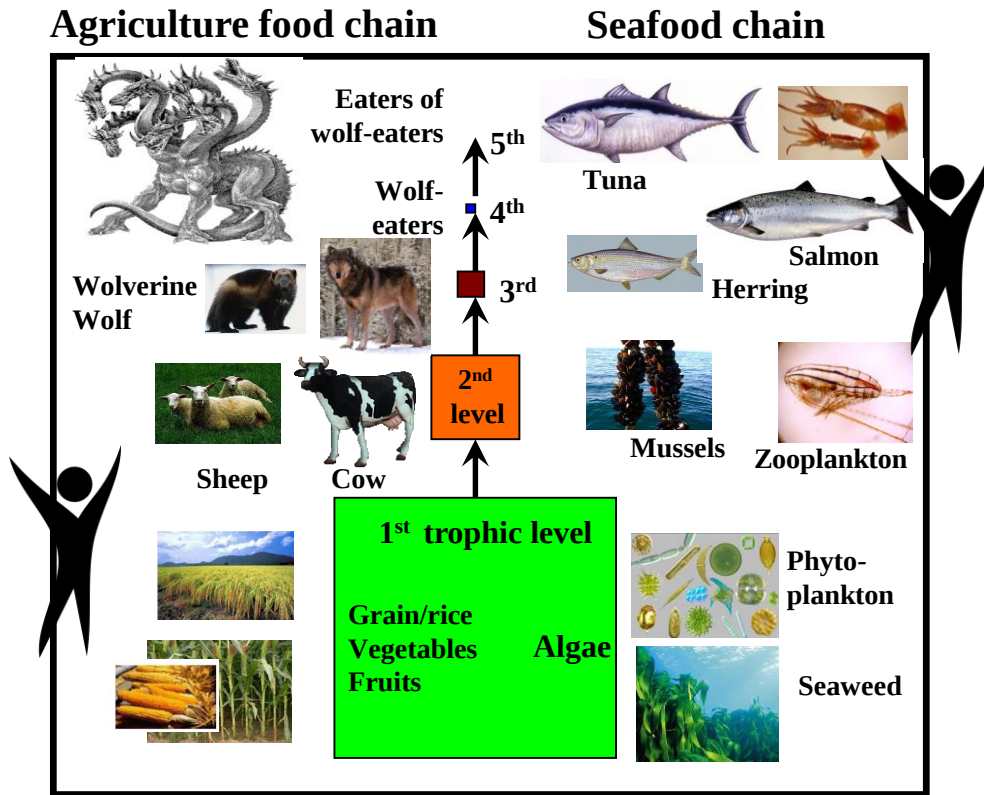
Det "hårete målet« for vår utvikling av sjømat:

- ☐ ~2% av menneskets mat er fra havet
- ☐ Kan havet bli like viktig som landbruket for matproduksjonen?
- ☐ Hva er i tilfelle nødvendig?

Menneskets næringskjeden for mat fra landbruk og for sjømat

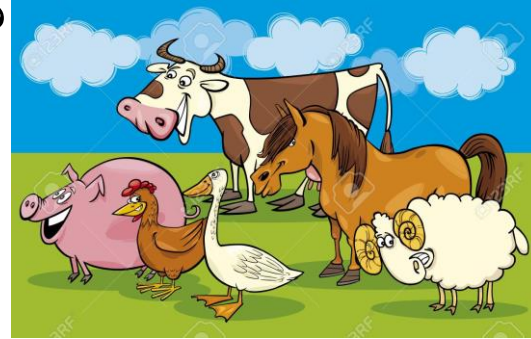
- ❑ Mennesker spiser sjømat fra ~2 trinn høyere i næringskjeden enn maten fra landbruket
- ❑ 99% av energien tapes

Når kan sjømat bli like viktig?

2040?

Aldri!

